

Mestres de pel·lícula

Fitxa de la pel·lícula "Ni un de menys" adreçada als mestres

Fitxa tècnica

Títol original: *Yi ge dou bu neng shao*.

Durada: 1 hora i 46 minuts.

País i any de producció: Xina, 1999.

Direcció: Zhang Yimou.

Interpretació: Richard Dreyfuss, Glenna Headly, Jay Thomas, Olympia Dukakis, William H. Macy.

De què va la pel·lícula?: té tretze anys, vint-i-vuit alumnes i un guix per fer cada classe. Es diu Wei i, tot i la seva edat, ha de substituir el mestre d'una escola rural de la Xina durant un mes. Ell li demana que no perdi cap alumne, ja que la pobresa obliga més d'un milió de nens a l'any a abandonar l'escola per treballar. Si ho aconsegueix, com a recompensa li donarà 50 yuans. Però és ella la que davant l'adversitat, va canviant les prioritats. La que converteix les dificultats en reptes. La que utilitzarà els mateixos reptes per educar. Des de la vida i des del compromís. Aquesta pel·lícula ens permet anar a l'essència: a la importància de l'actitud. Perquè depenent de com mirem el món, fins i tot amb poc es pot aconseguir tot.

La convidada: Pilar Ugidos és mestra i directora de l'Escola Miquel Bleach de Barcelona, ha estat formadora en temes de diversitat, gestió de canvi de conductes, treball en equip i comunicació. (2008) i *La bellesa de sentir. De les emocions a la sensibilitat* (2015).

Continguts que es treballen

Aquesta fitxa ha estat creada per l'equip de Catorze amb la voluntat d'estimular entre mestres un debat ric, engrescador i obert que ens ajudi a educar millor. Els continguts principals que treballarem a través de la pel·lícula *Ni un de menys*, així com de les reflexions i interpretacions recollides durant la sessió del cicle *Mestres de pel·lícula*, són:

- L'actitud: com encarem les dificultats?

- El compromís, la tenacitat i la humilitat.
- El sentit de la possibilitat, la perseverança, la força de voluntat i la determinació.
- La importància de cuidar les relacions.
- La diferència entre dir i fer, entre retenir i recuperar, entre autoritat i confiança.
- L'aprenentatge significatiu: com resollem els problemes de la vida real i de forma pràctica.
- El treball per projectes.
- La connexió i la motivació.
- La importància dels recursos humans i materials.
- El treball en equip i l'atenció a la diversitat.
- La força de la intuïció.
- Com ens responsabilitzem de l'educació.
- La influència que tenen els pares i els mestres en els fills.
- L'escola rural i les aules que treballen amb nens de diverses edats.
- Com la flexibilitat ens permet adaptar-nos a cada situació.
- La importància de fer una escolta atenta.

Abans de veure la pel·lícula, què en penses, d'això?

Et suggerim una sèrie de preguntes per estimular el debat previ al visionat de la pel·lícula:

Per què has triat aquesta professió?

Qui s'hauria d'implicar en l'educació?

Un mestre neix o es fa?

Creus que una nena de tretze anys podria fer de mestra? Per què?

Es pot educar amb pocs recursos?

Et deixes guiar pels nens?

Com cuides les relacions amb els alumnes?

Creus que es valora prou l'actitud dels alumnes més enllà dels resultats dels exàmens?

Els càstigs ajuden a educar millor? Com poden aprendre els nens a ser conseqüents dels seus actes?

Un mestre ha de ser flexible? Per què?

Com lluites perquè cada nen aprengui?

Saps què pensen les famílies sobre l'escola? I els alumnes sobre els mestres?

Com un mestre pot reforçar l'autoestima dels alumnes? I la seva?

Per què és important relacionar l'aprenentatge amb la vida?

I després?

Et suggerim una sèrie de preguntes per estimular el debat posterior al visionat de la pel·lícula:

Què t'agrada de la Wei i què no?

Amb quins verbs definiries la seva acció educativa?

Després de veure-la, què en penses ara: un mestre neix o es fa?

Com guia la classe la Wei? Creus que sap trobar la distància adequada? Per què?

Al principi els nens no fan cas a la Wei, fins i tot no volen anomenar-la mestra. Com creus que es guanya la confiança dels alumnes?

A classe, com pots trobar l'equilibri entre el respecte i el fet que els alumnes et vegin com un d'ells?

Quina diferència hi ha entre l'actitud inicial de la Wei i la final? Per què creus que canvia les prioritats? En quin moment comença a fer el canvi?

Quines diferències veus entre els dos professors? Quines coses tenen en comú?

Com traspasa la informació el mestre Thao a la Wei? Com ho fas quan vénen nous mestres? Com ho podries millorar?

Ets prou flexible amb els companys del claustre, amb les famílies i amb els alumnes a l'hora d'adaptar-te als canvis? Quines dinàmiques proposaries per millorar-ho?

Personalment, com es pot treballar contra la rigidesa?

En aquesta pel·lícula, què és més efectiu el treball en equip o l'individual? Es podria relacionar amb la realitat dels centres educatius?

Creus que pot ser positiu barrejar alumnes de diverses edats en una mateixa classe? Per què?

En aquesta pel·lícula es fomenta el treball per projectes? Com?

Compara l'actitud que mostra la Wei a l'hora de recuperar l'alumne, amb com actuem com a mestres davant la problemàtica de l'absentisme.

Encara que tinguem tots els nens a classe, som conscients si hi són del tot?

La Wei parla poc i actua molt. Un mestre ha de predicar amb els fets o amb les paraules? Per què?

En relació a la pel·lícula, quina valoració fas de la societat amb què conviu l'escola? Es responsabilitza de l'educació?

Què signifiquen per a ells els guixos i la pissarra? Representen el mateix que per a tu?

Quina funció i quin poder té la televisió en aquesta pel·lícula?

Què en penses de l'acabament de la pel·lícula?

Què creus que passarà quan torni el professor Gao?

Per què creus que la Wei sense tenir recursos al final se'n surt?

Com podem educar millor?

Deu interpretacions d'escenes

T'ofereixo una selecció de deu interpretacions d'escenes que van sorgir durant el debat a través de la participació del públic, de Pilar Ugidos i de Carles Capdevila i que conviden a reflexionar, a suggerir noves idees i a enriquir un possible debat.

1. Fent referència a com la Wei ensenya matemàtiques a partir de problemes reals. “Com una mestra que comença amb un bagatge tradicional, a qui el mestre Gao li demana que faci copiar textos i que canti, es deixa portar per la intuïció. Treballa amb problemes reals i busca solucions reals. Apropa la vida als nens i estimula l'aprenentatge significatiu. Ens mostra com n'és de gran la necessitat que els nens vegin una utilitat en allò que aprenen, i com els mestres contínuament ens hem d'anar reinventant per poder-nos adaptar a cada situació.”

2. Fent referència a l'escena en què els alumnes i la mestra van a la fàbrica de totxanes per reunir els diners necessaris. “D'alguna manera estan treballant per projectes. El projecte seu és real i proper: recuperar un alumne. A partir d'aquí, s'estimula el treball en equip: hi ha un objectiu comú en què s'involucra tothom. És per això que el camí cap a l'escola, quan tornen després d'haver aconseguit els diners a la fàbrica de totxanes, sembla que sigui una festa. Compren una coca-cola i se la reparteixen. Això podria voler dir que tant l'esforç com la recompensa es comparteixen.”

3. Fent referència a l'escena en què la Wei es presenta a casa del Zhang i parla amb la seva mare, per preguntar-li on és el seu fill. Fa el paper d'educadora social. Ens ensenya que si els mestres no creen un lligam amb la família, difícilment podrem resoldre sols temes que transcendeixen l'escola. Que sense aquesta empatia, suport i confiança és impossible educar. Hi ha d'haver un compromís. Primer, els mestres s'haurien d'informar sobre què passa i després valorar què fan. A més a més, aquesta escena ens mostra com sovint els alumnes que donen més problemes al darrere tenen unes realitats molt dures. Hem de ser conscients del que estan vivint cada dia. És important que la mirada del mestre sigui àmplia per no simplificar realitats ni caure al tòpic o a l'etiqueta.”

4. Fent referència a quan la portera de la televisió es nega a ajudar la Wei, aferrant-se a la normativa. “Una característica de les bones persones és la flexibilitat responsable. Moltes vegades als claustres hem de canviar coses: vam acordar això, però potser en aquest cas ho haurem de canviar. La flexibilitat no és arbitrariedad, sinó tenir arguments per poder explicar per què has pres una decisió. Una de les coses pitjors per a l'educació és la rigidesa. Perquè a vegades hi ha situacions delicades i ens cal fer excepcions amb els alumnes.”

5. Fent referència a l'escena final, quan els nens demanen a la Wei que escrigui a la pissarra, però ella demana que ho facin ells. I així, cadascú hi escriu una paraula. “Com retorna sempre el protagonisme als alumnes i com ajuda els qui tenen dificultats: la petita no sap escriure, així que l'agafa en braços perquè faci un dibuix. Aquesta actitud podria representar l'atenció a la diversitat, la implicació de tots i la importància que els mestres i els pares estiguin en segon terme. “

6. Fent referència a quan a la classe hi ha molt de rebombori. El Zhang ha pres el diari personal d'una nena. La Wei demana a en Zhang que llegeixi en veu alta el que hi ha escrit: una descripció detallada de com el mestre Gao cuidava cada guix. El valor que els hi donava. La impotència i la tristesa que sent la nena després que en Zhang i la Wei els trenquessin tots. “És el moment en què la Wei fa el clic: fa una escolta atenta de la situació i la sap interpretar com una oportunitat per educar. A la nit exigeix al Zhang que pagui els guixos. La Wei no és de discursos: parla poc i fa molt. A vegades podem fer molts sermons però al final el que transmet són els actes, els fets. Hem d'aprendre que la comunicació es basa en l'escolta, més que en la parla. Que segons les eines que tinguis et pots adaptar a cada nen d'una manera o d'una altra. Que sovint no cal fer el gran discurs, ni ser molt divertit o èpic. A vegades només cal un gest, estar atents i saber què necessiten i què podem donar. És a dir, que no hi ha un perfil determinat de bon mestre.”

7. Fent referència a l'escena en què la Wei pregunta a tots els homes que porten ulleres si són els caps de la televisió. “La Wei té el sentit de la possibilitat i de la perseverança, lluita fins al final. A vegades ens trobem amb situacions en què tiraríem la tovallola o diríem: no puc més. Però és molt important ser optimistes i intentar-ho una vegada i una altra. Un bon mestre hauria de tenir un compromís amb la seva feina, marcant-se un objectiu per aquell curs o classe i mantenint-lo fins al final. Hauríem de tenir força de voluntat malgrat que no vegem el resultat o no ens el reconeguin. I iniciativa, ja que no hauríem d'esperar que ens vinguin a ajudar. El seu compromís ens ensenya que quan un alumne té un problema mai podem tapar-nos els ulls. Ni tampoc limitar-nos a jutjar-lo: dir que és un mentider o que és dolent. Sigui com sigui el nen, hem de saber tractar-lo. Com pitjor sigui, més repte hauria de ser per a nosaltres.”

8. Fent referència a l'escena en què la Wei parla per la televisió dirigint-se al Zhang. “Els alumnes a vegades tenen una visió molt limitada dels mestres, com si només els aprovéssim o suspenguéssim. Els hauríem de mostrar que ens preocupem per ells. Com? Per exemple, quan arriben el dilluns preguntant-los: com esteu? Com ha anat el cap de setmana? En comptes de dir-los: només heu tret un cinc a l'examen! Es tracta de treballar més la humanitat i de no limitar-nos al que és estrictament acadèmic.”

9. Fent referència a l'escena en què la Wei no sap resoldre alguns problemes matemàtics. “Els alumnes cal que vegin les nostres febleses i mancances, i no els hi hem d'amagar. A vegades cal que diguem: això no ho sé. És possible que reaccionin d'una forma favorable, perquè equivocar-nos ens fa més humans. La humilitat és imprescindible per a un mestre, perquè ha de ser conscient que està ensenyant però també aprenent.”

10. Fent referència a l'escena en què la Wei arriba a la ciutat i el busca en Zhang per tot arreu, d'una forma incondicional, sense perdre l'esperança. “És una pel·lícula que ens permet anar a l'essència: l'objectiu és recuperar un alumne, que hi sigui. La sortida del Zhang és física, però a les escoles i als instituts tenim moltes fugides psicològiques: alumnes que els costa molt involucrar-se en l'aprenentatge. Som capaços de retenir-los amb tots els sentits? Que no hi hagi fracàs escolar, que no només estiguin a classe sinó que també aprenguin? Perquè quan els caps i els cors no hi són, no els tenim. Quan diem *Ni un de menys*, ens referim a ni un de menys amb el dret a la qualitat del màxim aprenentatge.”

Deu reflexions interessants

T'oferim una selecció de deu reflexions que van sorgir durant el debat a través de la participació del públic, de Pilar Ugidos i de Carles Capdevila i que conviden a reflexionar, a suggerir noves idees i a enriquir un possible debat.

1. “Educar és més una qüestió de relacions que de tècniques, d'actitud que de coneixement, de valors que de grans paraules.”
2. “El més important d'un mestre, més enllà dels coneixements i de les tècniques, és l'actitud.”
3. “Els nens són com són. Si tenen algun problema, és normal. Som els mestres els qui tenim un problema si no els sabem donar la resposta adient.”
4. “Hauríem de mantenir el sentit de la possibilitat. Perquè els resultats de com estem educant ara potser no apareixeran fins a deu anys.”
5. “Cal queixar-nos menys i fer més.”

6. “La humilitat és un valor dels mestres: no ens fa febles sinó que ens apropa als alumnes.”
7. “Els nens aprenen pel que fem i no pel que diem.”
8. “El gran recurs de l'educació és l'humà.”
9. “L'essència d'un bon mestre és voler aprendre sempre.”
10. “Una de les professions més creatives és la del mestre, perquè implica buscar solucions a problemes que sorgeixen. I nosaltres donem solucions a cada minut i per cada cantó.”